

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 4 (Nisan/April 2021), s. 238-250.
Geliş Tarihi-Received: 22.03.2021
Kabul Tarihi-Accepted: 18.04.2021
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.900934

Korgan İlçesi Sarıaliç Mahallesi'nde Doğumla İlgili Âdet, İnanış ve Uygulamalar

Customs, Beliefs and Practices about Birth in Sarıaliç Neighbourhood of Korgan Town

Mustafa SEÇİM*

Öz

Kültür, bir milletin maddi ve manevi değerlerinin tamamıdır. Doğal bir eğitim sürecinden geçerek yaşadığı toplumun kültürel değerleri ile yoğrulan bir insan, bu değerleri kendi hayatında uygulamaya koymakta ve özümsemektedir. Bu bağlamda gelenek içerisinde yer edinen bir insan, içinde bulunduğu toplumun düşünce tarzına da hâkim olmaktadır.

Doğum, insan hayatının önemli aşamalarından biridir. Doğum süreci ile ilgili eski dönemlerden itibaren gelenek haline gelen âdet, inanış ve bunlar ile ilgili pratiklerin bir kısmı günümüzde de devam etmektedir. Bu yaşam pratiklerinin korunması, öğretilmesi ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Fakat okuma yazma oranının artışı, teknolojik gelişmeler ve çağın getirileri ile birlikte geleneğe dair bu unsurların bir kısmının tamamen uygulamadan kalkması bile cazibesini yitirdiği söylenebilir. Bu çalışmada doğum ile ilgili âdetleri öğrenmek ve geleceğe aktarmak için Ordu ilinin Korgan ilçesine bağlı Sarıaliç Mahallesi'nde yaşayan Gürcü kökenli on üç Türk vatandaşı ile 09.11.2019-25.12.2019 tarihleri arasında yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada yönlendirilmiş görüşme yöntemi kullanılmış ve bilgiler ses kaydı olarak alınmıştır. Bu görüşmeler neticesinde doğum âdetleri geçmiş ve günümüz bağlamında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korgan, Sarıaliç Mahallesi, doğum, âdet, inanış, uygulama.

Abstract

Culture is a combination of material and spiritual values of a nation. A person who is influenced by the cultural values of his/her society, passing through a natural educational process, adopts and practices those values in his/her life. In this regard, a person who has gained a place in a society and its customs also knows that society's way of thinking well.

Birth is one of the most important stages of human life. Customs about the process of birth; which have been implemented since ancient times, beliefs, and some of the practices related with those still continue today. It is essential for those practices of life to be protected, taught and passed on the next generations. However; with an increase in literacy rate, technological developments and the bringings of the modern era, it can be said that some of these components of tradition lost their charm even if they did not disappear completely. In this research, to learn about their birth customs and carry them to the future, between the dates 11.09.2019 and 12.25.2019, face to face interviews were done with thirteen Turkish citizens with Georgian origin living in Sarıaliç neighbourhood of Korgan town in Ordu. During this

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun/Türkiye, e-posta: secim.mustafa89@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8698-4519>.

process, structured interview method was used and the data were audio recorded. As a consequence of the interviews, these birth customs are aimed to be evaluated regarding cultural changes within the context of past and present.

Keywords: Korgan, Sarialıç neighbourhood, birth, custom, belief, practice.

Giriş

İnsan yaşamında temel olarak üç önemli geçiş dönemi vardır: Doğum, evlilik ve ölüm. Bu dönemler bağlı buldukları toplumun ihtiyaç ve kültürüne göre birçok inanç, âdet, töre, tören, âyin, dinsel ve büyüsel işlemin kümelenmesiyle alt bölüm ve basamaklara ayrılmaktadır. Bunların hepsinin amacı insanın bu “geçiş” dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak ve kutlamaktır. Bununla birlikte insanı bu sırada etkisi altına aldığına inanılan tehlike ve zararlı etkilere korumak da amaçlanmaktadır. Çünkü inanişe göre, insan bu dönemlerden geçerken güçsüz ve zararlı etkilere karşı açıktır (Örnek 2000: 131). Bu bağlamda, sahip olunan değerlerin bugün ve gelecekte ihtiyaç halinde yararlanılmak üzere arşivlenmesi ve bilimsel çalışma halinde gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir.

İnsan hayatındaki geçiş dönemlerinden biri de doğumdur. Geçmişten bugüne değin çocuk; aile için gelecek, umut demektir. “Anneye benlik ve bütünlük, babaya güven; akrabaya, soya, sopa güç kazandıran ve yaşamın başlangıcı olan doğum olayı, gerek söz konusu çiftin gerek yakınlarının gözünde büyük önem kazanır. Doğuma ve onun kendi bünyesi içindeki evrelerine de birtakım geçiş töreleri ve törenleri eşlik ederler.” (Örnek 2000: 132) “Doğumda uygulanan pratikler; hayatın normale dönmesi, çocuğun daha sağlıklı olması, kötü ruhlardan korunması” (Irmak 2016: 130) amacına hizmet etmektedir.

1. Sarialıç Mahallesi ile İlgili Genel Bilgiler

Sarialıç Mahallesi; doğusu Karakoyunlu, kuzeydoğusu Yazlık Mahallesi, güneydoğusu Aşağı Kospınar, güneyi Yukarı Kospınar, batısı Yeşildere, kuzeyi ise Yukarı Yaylacık Mahalleleri ile çevrili bir alandadır. Tarihi olarak Sarialıç ve Yukarı Kospınar Mahallesi iç içedir. XX. Yüzyılın başlarına kadar şu andaki Sarialıç Mahallesi, Yukarı Kospınar Mahallesi'nin sınırları içerisindeydi. Osmanlı-Rus Savaşı sonrası Batum'un Osmanlı idaresinden çıkması ve Rus egemenliği altına girmesinden sonra bir grup Gürcü göçmen, İslâm dinini rahatça yaşayabilmek amacıyla Çürüksu Bölgesi'nden 1897 yılında Osmanlı topraklarına girerler. İlk olarak Ordu ilinin Fatsa ilçesinde konaklayan göçmenlerin bir kısmı Fatsa'nın değişik yerlerine dağıtılırken bir kısmı da Samsun ili Terme ilçesine yerleştirilir. Terme'ye yerleştirilen altı aile 1905 yılında yetkililer tarafından Kospınar Mahallesi'ne bağlı olan Sarialıç ve Yazlık mıntıklarına yerleştirilerek Osmanlı nüfus kütüğüne kaydedilirler. Gürcülerin Tahnal mıntıkasına yerleştirilmesinde ise Hacı Kadioğlu Bekir Efendi'nin önyak olduğu söylenmektedir. Batum göçmenlerinin oluşturduğu yeni coğrafi alanda taflan ağaçlarının bol olması nedeniyle yerleştikleri mıntıkaya “Gürcü Tahnal”ı ya da Kuz Muhacir Mevkisi olarak adlandırılır. Bu mıntıkaya 1925 yılında Tahnal adıyla köy olarak tüzel yapıya kavuşur. 1960 yılında ise Tahnal Köyü'nün adı Sarialıç olarak değiştirilir. 1969 yılında da mahalle yapılarak Korgan ilçesinin merkez mahalleleri arasında yerini alır. Sarialıç Mahallesi'nde nüfusun hızla artması ve mahalle idaresinin zorlaşması nedeniyle köyün Yazlık mıntıkası, 15.06.1989 tarihinde Yazlık Mahallesi adıyla ayrılır. Sarialıç Mahallesi; Camıyanı, Yaykırık, Kuzmuhacir, Sarialıç, Badıvyanı ve Arpacık mevkilerinden oluşur (Bolgi 2014: 177).

2. Sarıaliç Mahallesi Doğumla İlgili Âdet, İnanış ve Uygulamalar

Korgan'da Yazlık, Yeşilalan, Soğukpınar ve Düzdağ Mahalleleri ile birlikte Sarıaliç Mahallesi'nin de etnik yapısının Gürcü olduğu görülmektedir. Gürcü âdetlerinin özgünlüğünü koruyarak devam ettiği yerlerden biri de Sarıaliç Mahallesi'dir (Saraç ve Seçim 2020: 195). Zamanın getirmiş olduğu imkânlar ve teknolojik yenilikler bu âdetlerin uygulanmasını zayıflatmıştır. Artun (2019: 154)'un, "Doğumla ilgili âdet, inanma ve bunlara bağlı pratikler günümüzde de sürmektedir. Yeni kuşak bir yönden âdetlere uyarken diğer yönden de tıbbın sağladığı her türlü imkândan yararlanmaktadır." sözleri bu görüşü destekler niteliktedir.

Yöre halkının Müslüman bir kimliğe sahip oluşu âdet, inanış ve uygulama noktasında da kendisini göstermektedir. Bu bağlamda İslâm'ı yaşamak amacıyla göçen bu halkın, Gürcülere özgü doğum âdetleri bakımından evrildiği söylenebilir.

Halk kültüründe geçiş aşamalarından biri olan doğum, insan hayatının önemli dönemlerindedir (Sümbüllü ve Ustavdıc 2012: 152; Artun 1998: 1; Gönen 2005: 103; Öger 2012: 1679; Karaaslan 2011: 1437; Tanyıldızı 2015: 1067). Çünkü "Doğum, kadına duyulan saygınlığı artırdığı gibi onun aile, akraba ve grup içindeki yerini de sağlamlaştırır. Baba ise, "evlat sahibi" olmakla hem geleceğe güvenle bakar, hem de dostları ve yakınları arasında saygınlık kazanmış olur." (Örnek 2000: 132).

İnsanoğlunun hayata adım atışının ilk evresi olan bu dönemde başta bebek olmak üzere anne ve babasıyla ailenin diğer üyelerinde de büyük değişiklikler meydana gelmektedir. Bu yeni bireyin gelişi tüm aile bireyleri tarafından sevinçle karşılanmaktadır. Her ne kadar aile içinde en az bir erkek çocuğun olması arzu edilse de kız çocuğunun doğumu da bu yörede aynı sevinci beraberinde getirmektedir. Yöre halkı için asıl önemli olan, doğacak çocuk ve doğum yapacak olan kadının sağlıklı olmasıdır.

Yaşanan mutlulukla beraber doğum sürecine dair birçok gelenek, görenek, âdet, inanma ve pratik de gün yüzüne çıkmaktadır. Doğumun toplumsal açıdan önemi halk hikâyeleri içerisinde de açık bir şekilde görülmektedir. İnsanların çocuk sahibi olması ya da olmamasına göre toplum o insana bir konum biçmekte ve ona göre muamele etmektedir. *Dede Korkut Hikâyeleri'*nde doğum ve çocuğun önemini Ergin (2016: 27), "Çocuğu olmayanların Allah'ın gazabına uğradığına inanılır." ifadesiyle ortaya koymaktadır.

*Dede Korkut Hikâyeleri'*nde çocuksuz ailelerin aşağılandığı hatta toplumdan dışlandığı görülmektedir. Bu durum Bayındır Han'ın; "Oğlu olanı ağ otağa, kızı olanı kızıl otağa kondurun. Oğlu kızı olmayanı kara otağa alın, altına kara keçe döşeyin, önüne kara koyun yahnisinden getirin. Yerse yesin, yemezse kalsın gitsin. Oğlu kızı olmayana Tanrı Taâlâ gazap etmiştir, biz de ederiz, iyi bilsin." (Ergin 2016: 4) ifadeleriyle somutlaşmaktadır. *Boy boylayıp soy soylamak* her toplumlumda olduğu gibi Sarıaliç Mahallesi'nde de önemlidir. Fakat yöre halkına göre çocuksuzluk; utanılacak değil, üzüntü veren bir durumdur.

Yörede doğumla ilgili bahsedilen âdet, inanma ve bunlara bağlı pratiklerin birçoğu günümüzde de devam etmektedir. İnsanlar bir yandan geleneklerini uygulamaya çalışırken, bir yandan da sağlık alanındaki gelişmelerden faydalanmaktadır. Artun (2019: 151)'a göre, geleneksel doğum çerçevesinde gelişen uygulamalar morfolojik özellikleri bakımından üç evreden oluşmaktadır. Bunlar: Doğum öncesi, doğum sırası, doğum sonrasıdır.

2.1. Doğum Öncesi

2.1.1. Kısırlığı Giderme-Gebe Kalma

Doğum öncesi döneme dair Öger (2012: 1680), “Uygur Türklerinde çocuk sahibi olmak için uygulanan yöntemlerden birisi de kutsal mekânlara (kabir, türbe, camii vb.) gidilerek çeşitli pratiklerin” uygulandığını dile getirirken Bars (2014: 356), “Kaşkay Türklerinde bebek sahibi olabilmek için büyüsel nitelikli davranışların yapıldığı görülür. Türbe ve ağaçlardan yardım umulduğu gibi çocuğu olmayan aileler öncelikle Hz. Abbas’tan yardım istemektedir. Hz. Abbas Kaşkayların İmamı’dır. İmamzade’nin kabrinin olduğu yerde bebek sahibi olmak isteyen aileler bir ağacın başında yağlı bir çaput yakarak dua eder ve İmamzade’nin yardımına nail olacaklarına inanırlar.” ifadelerini söylemektedir. Bu da farklı toplumlarda doğum öncesinde yaşanan problemlere karşı farklı çare arayışlarına gidildiğini göstermektedir.

Çocuk sahibi olamayan çiftler evlendikten bir süre sonra bazı çarelere başvururdu. Geçmiş dönemlerde genellikle kadının bazı nedenlerden -biyolojik olarak- çocuk sahibi olamadığı düşüncesi yaygın olduğundan tedaviye önce kadından başlanırdı. Çocuğu olmayan erkek genellikle zürriyetsiz olarak adlandırılmaktadır (Santur 2000a, Artun 2019: 155’ten). “Neredeyse tamamen kadından kaynaklandığına hükmedilen “kısırlık sorunu”nun çözümü için a) Dinlik-büyüklük uygulamalara, b) Halk hekimliğine bağlı uygulamalara ve c) Modern tıbbın sunduğu imkânlarla başvurulmuştur.” (Aça 2017: 320) Bu yörede de çocuk sahibi olmak için tüm ailenin seferber olduğu bazı pratikler uygulanmaktadır. Bu pratikleri çocuk durmayan yani sürekli çocuk düşüren kadınların da yerine getirdiği görülmektedir (K.K. 1-2-3-5-8).

Bunlar:

- ✓ Evlendikten sonra uzun süre çocuğu olmayan kadınlar öncelikle bir hocaya götürülerek onlara *hamayil (muska)* yazdırılırdı (K.K. 3-5-9-12).
- ✓ Yörede hamile kalmak isteyen kadınlar Gürcü ailelerin yaşadığı mahallelerden biri olan Yazlık Mahallesi’nde *kale* denilen yerdeki evliyaya götürülür ve kadının hamile kalması için adak adanırdı. Bu adak genellikle bir hayvan olur ve çocuğa kavuşanlar adaklarını yerine getirirlerdi (K.K. 3-5-6-12).
- ✓ Yörede uygulanan âdetlerden biri de “*evliyaya satma*”dır. Çocuğu olmayan kadın, kayınvalidesi veya yakınları tarafından kerameti olduğuna inanılan bir evliyaya -türbeye- götürülürdü. Hamile kalmak isteyen kadın evliyanın etrafında duâ ederek döner ve evliya türbesinin bir yerine kendi kıyafetinden bir parça bağlardı. Daha sonra kadının yakınları, “*Bunu sana sattım. Buna bir çocuk ver!*” şeklinde bir söylemde bulunurlardı. Yine bu işlem sırasında da adak adanırdı (K.K. 1-2-3-6-8-9-10).
- ✓ Çocuğu olmayan kadın mezarlığa götürülerek yeni bir mezarın toprağından alırdı. Bu toprağın atıldığı suyla kadının yıkanması sağlanırdı (K.K. 2-8-9-10).
- ✓ Alternatif tıp çatısı altında değerlendirilebilecek birtakım uygulamalar gerçekleştirilirdi. Bu uygulamalardan bazıları şunlardır:
 - Sütle yağ kaynatılarak oluşan karışımın buharı çocuğu olmayan kadının burnuna tutulurdu (K.K. 7-11).
 - Böğürtlen kökü kaynatılarak hamile kalmak isteyen kadına içirilirdi (K.K. 1-3).
 - Çocuğu olmayan kadının rahim bölgesine sülük takılarak bel (göbek) çekilirdi. Bu uygulamanın hamile kalmayı sağladığına inanılırdı. Bu âdet yörede bazı aileler tarafından günümüzde de uygulanmaktadır (K.K. 1-3-4-6-7-11).
 - Hamile kalmak isteyen kadın, Tokat’taki ılıca ve kaplıcalara götürülürdü (K.K. 3-12-13).

- Hamile kalmak isteyen kadın kaynar su içine oturtulurdu. Bu suyun içerisinde ceviz maydanoz vb. yanında tilaharçelay (sığırdili) ve ğuvalo/orive (labada)¹ bitkilerinin kaynatılmasından elde edilen suyu da koyarlardı (K.K. 7-11).

Bir kadın hamile kaldığını mide bulantısı, halsizlik, adet gecikmesi yaşadığında ve istifra ettiğinde anlardı (K. K. 3-12). Kadınlar eskiden utandığı için hamileliğini kimseye -belki eşine söylerdi- söyleyemezdi. Ancak bebek karnında kımıldayıp hamilelik 3-4 aya ulaştığında ev halkı tarafından anlaşılırdı. Hamileliğin kimseye söylenmemesinin sebebi sadece gençlerin büyüklerinden utanması değil aynı zamanda büyüklerin de gençlerden utanmasından kaynaklanmaktaydı. Aslında bu bir saygı gösterme eğilimiydi (K. K. 3-7-11-12).

2.1.2. Gebelikten Kurtulma

Ne kadar olumsuz bir davranış olarak karşılansa da hamile kaldığını öğrenen kadınların bir kısmı -bebek istemeyenler- ağır şeyler kaldırarak veya yüksek bir yerden atlayarak çocuğu düşürmeye çalışırlardı (K.K. 3).

Görüşme yapılan kişiler gelişen teknoloji ve değişen zamanın etkisiyle gebeliğin sonlandırılmasının meşru ve kolay hale geldiğini aktarmaktadırlar.

2.1.3. Bebeğin Cinsiyetinin Tayini

Gebelik dönemine geçen kadın için merak konusu olan ilk şey çocuğunun oğlan mı kız mı olacağıdır. Genellikle ilk gebeliklerde anne ve babanın da arzusu oğlandır, fakat daha önceki çocukları oğlan olan bir aile -özellikle de anne- gelecek olan çocuğun kız olmasını ister. Bu nedenle çocuğun cinsiyetini öğrenmek amacıyla bir takım işlemlere başvurulur (Boratav 2016: 167). Sarıaliç Mahallesi'nde doğum öncesinde başlayan cinsiyet öğrenme isteği doğum sürecinde de devam etmektedir.

Çocuğun cinsiyetiyle ilgili olarak öncelikle bir önceki hamilelik döneminde karşılaşılan belirtilerle içinde bulunulan hamilelik dönemi belirtileri kıyaslanırdı. "Benim hamileliklerimde canım pişmiş et istediği vakit erkek, haşlanmış patates istediğinde ise kız çocuğumun olduğunu anlardım." (K.K. 3) Kadının karnı öne doğru sivriyse erkek, karın ve kalça bölgesi geniş ve yaygın duruyorsa kız olacağına inanılırdı. Kadın âdet görmeden önce hamile olursa erkek, sonrasında hamile kalırsa kız olduğuna dair bir inanış söz konusuydu. Bu söylenenlerin haricinde yöresel bir ifade ile "Çocuk ne vakit yere düşerse -doğarsa-" çocuğun cinsiyeti gerçek anlamda ancak o zaman bilinirdi (K.K. 1-3-4-5-12-13).

Doğum başladığında bebeğin yüzü yere dönükse kız, yukarı dönük vaziyette ise erkek olduğu anlaşılırdı. Çocuğun yüzü yere dönükse yani cinsiyeti kız ise kadının beddualı olduğu düşünülür ve "Kadının beddualı olduğu buradan belli." denilirdi (K.K. 7-11). Bu bakış açısı, cahiliye dönemi anlayışının eskiden bu bölgede de sürdüğünün somut bir göstergesidir.

Bebek doğmadan önce kundak, beşik takımı, altlık bezleri ve doğumdan sonra giyeceği tüm giysiler hazırlanırdı. Maddi gücün zayıf olduğu dönemlerde doğan bebeğe, eski kıyafetler giydirilirdi veya eteklerin belli bölümleri kesilerek birleştirilir ve böylece bebek için kıyafetler hazır olurdu (K.K. 2-5-8-9-10).

¹ URL-1: **Labada** (*Rumex*), içerisinde 200 kadar **bir yıllık**, **iki yıllık** ve **çok yıllık** bitki türünü barındıran bir bitki cinsi. Ekşi olmayan türlerin yaprakları Anadolu'da yaygın biçimde **sarma** yapılarak tüketilir ve **efelik**, **evelik** vb. adlarla anılırken ekşi yapraklı türleri **kuzukulağı** adıyla anılır.

2.1.4. Gebe Kadının Kaçınmaları-Uygulamaları

Anadolu'nun birçok yerinde doğum öncesi döneminde korunma amaçlı olarak toplum tarafından benimsenen inanışlar doğrultusunda bazı tedbirler alınmaktadır. Örneğin;

“Adana’da çocuk yarık dudaklı olmasın diye tavşana, deveye bakılmaz. Çocuğun bir yerinde leke çıkmasın diye ciğerden uzak durulur.” (Arı 2016: 145).

Başal (2006: 54)’a göre, Türkiye’de hamile kadının kıllı hayvanlara bakması durumunda çocuğun vücudunun kıllı olacağına inanılır.

“Elazığ yöresinde, gebe kadının ziyarette hiçbir yere dokunmaması gerekir; incir, kahve, tavuk derisi, kelle, ekşi besinler, çilek, ciğer gibi gıdaları yememesi hatta dokunmaması istenir.” (Tanyıldızı 2015: 1076).

Şişman (2001: 446), Samsun yöresinde “çocuğun anne kamında ilk çabaladığı anda anne kime bakarsa çocuk ona benzer. Hatta o anda köpeğe, kediye, merkebe baksa doğacak çocuğunun gözleri bu hayvanların gözlerine benzeyeceği” inancının hâkim olduğunu ifade etmektedir.

Irmak (2016: 117), Bingöl’de “Aşerme döneminde ciğer, çilek, zeytin, salça, nar gibi yiyecekler yenildikten sonra eller yıkanmadan vücudun herhangi bir yerine sürülürse, doğacak çocuğun vücudunda da yenilen yiyeceklere benzer şekiller çıkacağı inancının hâkim olduğuna” dikkat çekmektedir.

Sarıaliç Mahallesi’nde gerçekleştirdiğimiz derlemede kaynak kişiler, “Çocuğun güzel olması için hamile olan kadınlar ciğer yemez ve vücutlarının herhangi bir yerine ciğer sürmezlerdi. Çünkü çocuğun vücudunda leke oluşacağına inanılırdı. Hamile olan kadınlar tavşan, tavuk, yılan vb. gibi hayvanlara bakmaz ve baktırılmazdı. Baktığında çocuğun tipinin o hayvanlara benzeyeceğine inanılırdı. Aynı şekilde çocuğun rengi benzemesin diye hamile kadın ölen bir kişinin de yüzüne bakmazdı. Çocuğun ve ahlâkının güzel olması için hamile kadın ve yakınları Kur’an-ı Kerim okurlardı” (K.K. 2-3-4-5-8-9-10) ifadeleriyle yörede olan inancı aşikâr etmektedirler.

2.1.5. Aş Erme

Kadın “aş erme” aşamasına geldiğinde bazı şeyleri yapmaktan, özellikle belirli nesnelere ve yiyecekleri yemekten kaçınır veya tersine belirli şeyleri yemeye özen gösterir. Bu tür yiyecekler fizyolojik bakımdan kadının bünyesindeki kimi maddelerin eksikliğini gidermek amacıyla yenilir veya içilirken diğer taraftan bilinçaltında yatan sebeplerden ötürü de tercih edilmektedir (Örnek 2000: 134).

Mahallede “aş erme”nin diğer adı “*hayâl çekmek*”tir. Hamile, aş erdiğini de kimseye söyleyemezdi. Etrafındaki anlayış ve öngörü sahibi insanlar kadının canının bir şeyler istediğini anlayarak kendiliğinden kadının isteklerini yerine getirmeye çalışırlardı. Aş erme yörede mide bulantısı olarak bilinmekteydi. Aş ermeye ve hamilelik dönemine bağlı olarak hamile olan kadın ihtiyaçlarını daha çok samimi olduğu bir arkadaşı aracılığıyla karşılardı. Hamile olan kadının canı ne isterse eldeki imkânlar ölçüsünde yerine getirilirdi. Bu titizlik geçmişten günümüze süregelen ve günümüzde de sürdürülmektedir (K.K. 3-7-11).

Bir kadının hamile kaldığı ilk günlerde, yemek yiyemediği zaman veya hazırlayamadığında köpeğin su peteğine elma, ekmek veya kadının en çok sevdiği yiyeceklerden atılırdı. Sonra hamile olan kadına yapılan işlemde bahsedilmeden bu yiyecekler yedirilirdi. Yedikten sonra da yiyeceklerin köpeğin su peteğine atıldığı ilginç ve şaşırtıcı bir şekilde söylenirdi. Midesi bulanık kadın istifra ederdi. Bu olaydan sonra

da hamileliği süresince herhangi bir mide bulantısı geçirmezdi. Bu âdet mide bulantısı için bilinen en keskin yöntemdi (K.K. 3-6-12). Bu durum eski zamanlarda ekonomik imkânın kısıtlı olmasından kaynaklanmaktaydı.

2.2. Doğum Sırası

Anadolu Türklerinin geleneklerinde oturarak, diz çökerek veya çömelerek, yatarak, elleriyle ipe asılarak gerçekleştirilen doğum tekniklerinden (Boratav 2016: 170) bazıları Sarialıç Mahallesi'nde eskiden ebelik görevini yerine getiren gönüllü kadınların yardımıyla yerine getirilirdi. Çömelerek gerçekleştirilen doğumlar daha kolay olduğu için yörede de hamile kadın çömelme pozisyonuna getirilirdi. Bundan dolayı da "Çocuk yere düştü." söylemi kullanılmaktaydı (K.K. 3-4-5-6-12).

"Ben tüm doğumlarımı çömelerek gerçekleştirdim. Fakat son doğumumda hastaneye gittiğimde yatırarak doğum yaptırıldılar. Orada anladım ki bizim köyde yaptığımız doğumlar daha basit ve kolaydı." (K.K. 3)

Doğum sancısı geldiği halde 2-3 saat boyunca doğum gerçekleşmemişse yörede sarı otu denilen bitki kaynatılarak -doğum bölgesinin gevşeyip açılmasını sağladığı inancıyla- doğum yapacak olan kadına içirilirdi (K.K. 1-3). Bununla birlikte sancı olduğu halde doğum başlamazsa kocasının ayakaltını yıkayıp suyunu kadına içirirlerdi. Eğer adamı bulamazlarsa ayakkabısından geçirilen su içirilirdi. Bunun örneği olarak yörede doğum yapamayan kadınlardan biri geçmişte şu sözü de söylemiştir: "Yusuf'un ayağını yıkayın, onun suyunu bana içirin." (K.K. 7-11). Boratav (2016: 171)'ın "Gebe kadına; kocası, kaynatası, kaynanası ve yakın akrabalarının, dargın olduğu kimselerin ellerinden su içirmek; gene bu kimselerin ellerini -kimi hallede ayaklarını- yıkadıkları sudan içirmek, gönlü kırılmış olan veya olabilen kimselerle gebe kadının barışmasını anlatımlar ve onlardan gelebilecek düşmanca etkenleri önlemeyi gözetir." sözleri bu uygulamaların sadece yöreye has olmadığını göstermektedir.

Doğum başladığı halde bebeğin gelmesi güçleşmişse doğum yapan kadın sözlerle telkin edilmeye çalışılırdı. Diğer taraftan doğum sırasındaki yardımcı kadınlardan biri karın bölgesine baskı uygularken başka bir kadın da çocukla meşgul olurdu. Bu şekilde gerçekleşen doğumlar çok sancılı ve acıyla gerçekleşirdi. Doğumun zorlaşması bebeğin büyük, annenin zayıf ve çelimsiz, rahim ağzının dar olması gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır (K.K. 3-4-9).

Bebeğin ters geldiği zamanlarda ise doğum yapan kadın sırtüstü yatırılırdı. Ebe kadın ise rahim ağzına müdahalede bulunarak bebeği içeride döndürür ve doğumu gerçekleştirmek için uğraşırdı (K.K. 3-12). Bir diğer yöntem de ebe olan kadın hakiki sıvı yağı eline ve doğum bölgesine bolca dökerek çata (doğum kanalına) düşen bebeği eliyle başından iterek ana rahmine geri yerleştirirdi. Böylece doğumun yeniden başlaması sağlanırdı (K.K. 7-11).

Anadolu'nun her tarafında olduğu gibi burada da evde doğuma yardımcı olacak kadınlar dışındaki herkes evden çıkarılırdı. Doğum sonrasında baba adayına müjde getiren kişiye bir hediye -ailenin durumu iyiye bu hediye değerli şeyler de olabilir-verilirdi. Müjdeyi getiren genellikle ebelik yapan kişi olurdu (K.K. 2-5-7-8-9-10-11).

2.3. Doğum Sonrası

2.3.1. Göbek Bağı Kesme ve Bebek Eşi

Doğumdan sonra gelen ve bebeğin ikizi ya da insan eti olarak nitelendirilen "eş" ya da "son", gelişigüzel bir şekilde atılmaz; toprağa, insanların ve hayvanların ulaşamayacağı el değmeyecek bir yere gömülürdü (Aça 2017: 322).

Doğumun ardından gelen parçaya yörede eş denilmektedir. Eğer eşin gelmesi gecikmişse lohusa, “ Gel eşim, gel eşim.” veya “Eş eş düş peşine, eş eş düş peşine!” şeklinde söylemlerde bulunurdu. Eş uzun bir süre gelmemişse kinzi (kişniş) ile sarı otundan elde edilen suyu karıştırarak lohusaya içirirlerdi. Eş, düştükten sonra bir ağacın dibine gömülmektedir (K.K. 1-3-7-11-12).

Bebeğin göbek kordonu, mikrop kapmasını önlemek amacıyla dört parmak uzunluğunda kesilirdi. Göbek bağı kesildikten sonra bebeğin göbeğine ve çevresine tuzsuz tere yağ sürülürdü. Göbek kordonu çocuğun gelecekte olunması istenilen mesleğe göre cami, hastane, okul bahçesine vb. mekânlara gömülürdü (K.K. 2-3-7-8-9-10-11-12). Bu durumu Arı (2016: 147), “Anadolu’ da göbeğin muhafaza edildiği yerin özelliklerinin çocuğa geçmesi isteği” olarak belirtmektedir.

2.3.2. Müjdeleme

Doğumu müjdeleyen genellikle ebe kadındır fakat eski dönemlerde bu durum baba için yaşayamadığı bir müjde olurdu. Doğumdan sonra bebek babasının kucağına verilmezdi. Çünkü eskiden bir babanın çocuğunu kucağına alması, oğlum veya kızım diyerek hitap etmesi ayıp olarak karşılanırdı. Hatta babası çocuğunu on veya on beş gün boyunca göremezdi (K.K. 3-5-4-9).

Ailenin bütün çocukları kız olmuş ve son çocuğu erkek olarak dünyaya gelmişse baba ortaya çıkıp oynar, silah sıkar ve türlü sevinç gösterilerinde bulunur –bu da günümüzde gerçekleşen bir durumdur- (K.K. 3-4). Bunun yapılmasındaki temel unsur yörenin ataerkil bir toplum yapısına sahip olmasıdır. Bu, yörede kız çocuğunun istenmediği ya da ondan utanıldığı için yapılmazdı. Aksine inanç zemininde yetişen bir toplum olduğu için Allah’tan gelene rıza gösterirler ve isyana sürüklenmezler. Ayrıca eskiden çocuk doğduğunda misafirlere ikramda bulunmak amacıyla kırk gün boyunca kız çocukları için bulamaç (papa), erkekler için ise pirinç pilavı yapılırdı (K.K. 3-4-9).

Geçmiş dönemlerde dini bir ritüel olan *akika kurbanı* kesilmezdi, bu uygulama sonradan başladı. Çünkü hem bu konuda insanların bilgisi hem de bilgisi olanların kurban kesecek gücü yoktu (K.K. 3-4-9).

2.3.3. Kundaklama

Doğduktan sonra doğumun gerçekleşmesine yardımcı olan ve ailenin diğer kadınları tarafından bebek, el emeği olarak hazırlanmış olan bez ve kıyafetlerle kundaklanırdı. Günümüzde imkân ve şartların değişmesiyle birlikte “*hastane çıkışı*” adı verilen hazır malzeme ve kıyafetlerle bu işlem yerine getirilmektedir (K.K. 1-2-3-4-5).

Geçmiş dönemlerde ekonomik açıdan çok fazla bez kullanma imkânı olmadığı için çocuk toprakta yatırılırdı. Beşiğe serilen bezin üstüne, adına *höllük toprağı* denilen ısıtılmış toprak koyulurdu. Bu toprağın üzerine bir bez daha serilerek çocuk beşiğe belenirdi. Çocuk tuvaletini yaptığı zaman bu toprak çocuğu yakmaz ve çocuğun pişik olmasını engellerdi (K.K. 3).

Yörede ilk çocuğun beşiğini anneanne ve dede almaktadır. Kadınlar bu törende toplanarak Kur’an okur, çocuğu görmeye gelir ve çocuğa hediyeler getirirler. Bebek sarılık olmasın diye beşiğin üstüne sarı bir battaniye, bez, çember örtülmektedir (K.K. 1-2-3-4-5-8-9-12-13).

2.3.4. Süt Verme

Anne süt verimi yeterli olduğu sürece bebeği emzirirdi. Lohusalık döneminde annenin sütü azaldığında bahçeden solucan toplanır ve ufalanarak yemeğe katılmak suretiyle lohusa kadına yedirilirdi. Bu uygulamadan bir iki gün sonra kadın süte gelirdi.

Bunlardan başka keçi sütü, ayran, lahana vb. gibi sulu çorbalar içirilirdi. Sütün kesilmesinin sebebi genelde kadının aç kalması veya üzülmesi olarak düşünülürdü (K.K. 3).

Lohusa kadının sütü olmadığına çocuğa alternatif olarak keçi sütü içirilirdi. Çocuk iki üç aylık olduğunda da elekten geçirilmiş un yağda kavrulurak sulandırılıp lapa yapılır ve çocuğa yedirilirdi (K.K. 3-5-9).

2.3.5. Ad Verme

Her toplumun kendine has ad verme töreni bulunmaktadır. Yaşam biçimi, düşünce ve sosyal tarzını yansıtan yani bir anlamda o toplumun aynası sayılan adlar (Zengin 1999: 73) yörede çocuk doğar doğmaz, göbek kordonu (göbek bağı) kesildiğinde verilirdi. Hatta buna göbek adı denilmektedir ve çoğu zaman da verilen o ad nüfustaki adı olarak kalmaktadır. Eski dönemlerde doğan çocuğun adını çoğunlukla evde yaşça büyük olanlar -dede, babaanne vb.- koymaktadır. Fakat günümüz anlayışına bakıldığında ise çoğunlukla çocuğun annesi ve babası isim vermekle birlikte Anadolu'nun bazı toplumlarında bu işlem zaman zaman büyükbaba ve babaanne tarafından da gerçekleştirilmektedir. Geçmiş dönemlerde çocuklara çoğunlukla büyüklerin isimleri verilmekteydi. Âdet haline gelen bu uygulama ile hem büyüklerin varlığını vefat ettiklerinde bile hissetmek hem de onların gururunu okşamak amaçlanmıştır. Günümüzde ise çok farklı isimler seçilmekle beraber Kur'an-ı Kerim'de yer alan isimler öncelikli olarak tercih edilmektedir (K.K. 2-3-4-5-8-9-10).

Geçmiş dönemlerde yörede erkeklere verilen isimler Ahmet, Mehmet, Ramiz, Muhammet vb. şeklindeyken günümüzde Samet, Fatih, Kerim, Ömer vb. olmaktadır. Kızlara verilen isimler ise eskiden Ayşe, Fatma, Zeynep vb. şeklindeyken günümüzde Merve, Şeyda, Şeyma vb. olmaktadır (K.K. 2-3-4-5-8-9-10).

Çocukları sürekli ölen aile yaşayan çocuklarına Yaşar gibi isim vermekteydiler. Artık çocuğun son çocuk olmasını dileyen aileler ise Sonnur, Songül, Soner, Dursun gibi isimleri tercih ederlerdi (K.K. 2-3-4-5-8-9-10).

Çocuğa ad verilirken bir tür tören gerçekleştirilmektedir. Sevilen ve saygı duyulan bir büyükten çocuğa istenilen ismi vermesi için ricada bulunulur. Seçilen kişi de çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okuyarak kulağına üç defa ismini fısıldar ve ad verme işlemi bu şekilde tamamlanmış olur. (K.K. 2-3-4-5-8-9-10).

2.3.6. Lohusa Kadın ve Al Basması/Alkarısı

Doğumdan sonra lohusa kadının belinden aşağısı sıcak su ile yıkanır. Daha sonra annenin karnı havlu vb. bir şeyle güzelce sarılarak anne yatırılır. Bundan sonra da bulamaç -Gürcüler arasında papa denir- yapılarak anneye yedirilir veya nane kaynatılarak içirilirdi (K.K. 3-4-9). Lohusa kadın *tama* (*ahıra*) kırk gün gönderilmez ve beslenme konusuna çok dikkat edilirdi. Kırk gün boyunca çok iyi bakım yapılır, çünkü kadının sonradan hastalanmaması ve sağlam kalabilmesi tamamen bu bakıma bağlıydı (K.K. 7-11).

Eskiden doğum yaptıran kişi bir hafta boyunca lohusa kadının yanından ayrılmaz ve lohusanın herhangi bir sıkıntısı var mı diye kontrol ederdi. Bebeğin kırklanma işlemi gerçekleşene kadar kırk gün boyunca her gün sabahın erken saatlerinde -insanlar ziyarete gelmeden önce- çocuğu çimdirir (yıkır) ve bütün bakımını yapardı. Çocuk kırk gün boyunca ocaktan alınan kömür parçasının atıldığı suyla -alkarısı inancı çerçevesinde- yıkanır (K.K. 3-4-9).

Alkarısı, Türk kültüründe İslamî etkiler neticesinde şekillenmiş bir unsurdur ve bunun bir sonucu olarak alkarısının cinlerle bir tutulduğu da olur (Ozan 2015: 49). Kimi zaman sadece bir gölge olarak tasvir edilen alkarısı kimi zaman da somut olarak görünen, insan kılığına giren, rahatsızlık veren bir korku unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Halk inanışları kapsamında, alkarısının bu şekilde somut bir varlık olarak düşünülmesi ve buna gönderme yapan deneyimlerin yaşandığının folklorik bir unsur olarak halkın sözlü anlatılarında yerini alması, korunma ya da farklı amaçlarla buna uygun davranış ve tedbirlerin geliştirilmesi çok fazla yaygın bir durumdur (Demren 2018: 5).

Eskiden lohusa kadın ve çocuk albasmasına/alkarısına uğramasın diye yerine getirilen uygulamalar şu şekildedir:

- ✓ Lohusa kadın ve çocuk “albasması (cin çarpması)” olmasın diye kırk gün evden çıkarılmazdı. Bundan korunmak amacıyla da iki lohusa kadının karşılaşması engellenmeye çalışılırdı. Eğer karşılaşırlarsa iki kadın birbirinin yakasına iğne takar, birbirlerinin ya da çocuklarının kıyafetlerinden herhangi bir parça alırlardı. Çalma şeklinde de gerçekleşen bu davranış neticesinde alınan şeyler ocakta yakılırdı (K.K. 2-3-4-7-8-9).
- ✓ Yeni geline bakan lohusa kadının artık çocuğu olmayacağına inanıldığından karşılaşmaları engellenmeye çalışılırdı (K.K. 7-11).
- ✓ Köyde biri vefat ettiğinde albasmasını engellemek amacıyla onun mezarından toprak alınıp toprağın bir kısmı çocuğun yıkanacağı suya atılarak çocuk yıkanır ve kalan kısmı da birkaç gün çocuğun yastığının altına bırakılırdı (K.K. 3-4-9).
- ✓ Yörede lohusa kadın ve çocuk kırkı çıkana kadar evde yalnız bırakılmaz, mutlaka yanında biri olurdu. Evden gidileceği vakit yanlarında küçük bir erkek çocuk bırakılırdı. Erkek çocuğun koruyucu anlamda hamayil (muska) olduğuna inanılırdı. Böyle bir tedbirin de alınmasının sebebi albasması durumunda çocuk ve annenin öleceği inancından kaynaklanmaktadır (K.K. 2-3-4-5-9).
- ✓ Çocuğun başucuna Kur'an-ı Kerim, süpürge, içinde kömür parçasıyla ekmek olan bir kibrit kutusu koyulurdu. Daha önce albasması gerçekleşen bir başkasından bir bez parçası alınarak çocuğun beşiğinin altında yakılırdı. Bıçak ya da makas gibi bir şey de çocuğun beşiği etrafına veya altına koyulurdu (K.K. 3-4-5-7-9-11).
- ✓ “Al su ocağı” denilen bir ocaktan/su pınarından su getirtilip çocuk yıkanırdu (K.K. 3-12).
- ✓ Çocuğun kırkı çıkana kadar bezleri dışarıda bir yere atılmamaktadır. Aynı inanç çerçevesinde cin çarpmasın diye de çocuğun yıkanan kıyafetleri gece dışarı asılmaz, asılanlar da ikinci vaktinden sonra içeri alınırdu. Gece vaktinde yorulup evin etrafına gelen meleklerin terinin asılı kıyafetlerin üzerine damlaması durumunda kıyafet sahibinin bir hastalığa tutulacağına inanılmaktadır. Bu durum yetişkinler için de aynı şekilde düşünülmektedir (K.K. 2-3-4-5-9-12-13).
- ✓ Çocuğun kıyafetlerinin yıkandığı su olur olmaz yerlere dökülmezdi. Bu suyun içine ocaktan alınan bir kömür parçası atılarak insanların basmayacağı bir yere dökülürdü (K.K. 2-3-4-5-8-9-13).
- ✓ Yeni doğan çocuğun bulunduğu eve çiğ et sokulmamakta ve lohusa kadına da et yedirilmemektedir (K.K. 2-5-9-12).
- ✓ Yeni doğumun gerçekleştiği evde silah sıkılmazdı (K.K. 4-5).
- ✓ Bir yere misafirliğe gidilirken ekmek ve ocaktan alınan bir kömür parçası bir kibrit kutusunun içine koyularak bebeğin kıyafetinin bir yerine ya da bebek sepetinin içine yerleştirilirdi. Bunun da cin çarpmasını engelleyici bir özelliği olduğu düşünülürdü. Bunun bir sebebi de mezarlık önünden veya evliyanın/türbenin yanından geçerken lohusa kadının melek sofrasına basmasının, basıldığında da çocuğa ve annesine bir sıkıntı gelmesinin engellenmek istenmesidir. Misafirliğe

gidilmesinin gece ya da gündüz olmasının bir önemi yoktur, bu kibrit kutusu sürekli çocuğun yanında bulundurulurdu (K.K. 3-4-5-9-12).

2.3.7. Kırklama

Kırklama doğumun kırkıncı gününde yapılmaktadır. Kırklamaya başlamadan önce bir çanak su okuyup üflenirdi. Bu su, çocuğun kırklanacağı suya içinde kaşık, çatal, bıçak ve tarağın koyulduğu süzgecin -demir süzgeç- içinden kırk kaşık halinde dökülür ve çocuk kırklanırdı. Bu işlem hem çocuk hem de anne için yapılmaktadır. Yörede kırklama işlemi evde gerçekleştirilmektedir. Bu uygulamalar kırsalda yaşamını sürdürenler tarafından çoğunlukla sürdürülmektedir (K.K. 3-4-9-12-13).

Kırkıncıdan sonra anne ve çocuk ilk ziyareti anneanesi tarafına yapardı. Çocuk ziyarete gittiğinde çocuğa hediye olarak yumurta verilirdi. Eğer çocuğun yürüme vakti geldiği halde yürüyememişse bu ziyarette haşlanmış bir yumurta çocuğun önünde ipe kesilerek çocuğa yedirilirdi. Ancak çocuk hala yürüyemiyorsa ya çocuğun olduğu evden yeni çıkan bir cenazenin ya da mahallede yeni olan bir cenazenin mezar toprağından biraz alınır ve çocuğun yıkanacağı suya atılırdı (K.K. 4-5-9-13).

Sonuç

Sarıaliç Mahallesi'nde doğum âdetlerinde geçmişten günümüze değin; her geçen gün teknolojinin gelişimiyle insanların duyum yoluyla da olsa bazı konulara vâkıf olması, okuryazarlık oranının artması, sağlık alanındaki gelişmeler ve yaşanan göçlerin etkisiyle bazı âdetler ya zayıflamış ya da uygulamadan kalkmıştır.

Hamileliğin söylenmesi, aşerme halinin dillendirilmesi, babanın çocuğuna oğlum/kızım diye seslenebilmesi ve çocuğunu kucağına alabilmesi yörenin edep ve hayâ anlayışına bağlı olarak ayıplanan ve rahat hareket edilemeyen konular arasındaydı. Bu konular çağın getirmiş olduğu esneklikle muhatapları tarafından rahatlıkla ifade edilir hale gelmiştir. Dile getirilmesinde *âr edilen* aşerme haliyle oluşan ihtiyaçlar, günümüzde olduğu gibi geçmişte de titizlikle giderilmeye çalışılmıştır.

Çocuğun cinsiyetinin anlaşılması için takip edilen belirtiler -her ne kadar halk arasında tahmin yürütmek amacıyla yerini korusa da- yaşanan tıbbi gelişmeler neticesinde cinsiyet belirlemede kullanılan ultrason yöntemiyle etkisini kaybetmiştir.

Batıl inançlar kapsamında değerlendirilebilecek, doğum esnasında annenin çocuğun cinsiyetini öğrenmesi durumunda doğumun güçleşeceği inancı bugün yerini tamamen yitirmiştir.

Yörede doğumların çoğunlukla hastanede gerçekleşmesi; yukarıda belirtilen halk inançlarının, halk arasında uygulanan doğum tekniklerinin ve doğumun kolaylaşması için başvuru alan alternatif tıp çatısı altında değerlendirilebilecek yöntemlerin uygulamadan kalkmasına yol açmıştır. İstenmeyen bir hamilelikte eskiden uygulanan çocuk düşürme yöntemleri az da olsa yerini korumaktadır.

Maddi durumun zayıf olması sebebiyle eski kıyafetlerden hazırlanan çocuk kıyafetleri günümüzde rahatlıkla hazır kıyafetler arasından temin edilmektedir. Aynı zamanda ekonomik sebeplerden ötürü geçmişte yerine getirilemeyen *akika kurbanı* günümüzde dinî bir tören olarak gerçekleşmektedir.

Ad verme törenleri geçmişte olduğu gibi bugün de dinî vecibelere uygun şekilde yerine getirilmektedir. Fakat çocuğa büyüklerin adını verme âdeti günümüzde eski keskinliğini yitirmiş durumdadır.

Şişman (2017: 201)'in "Modern hayatın halk kültürü ürünlerini yok ettiği düşünülse de, halk içinde birtakım pratiklerin değişmediği, daha doğru bir ifadeyle evrilerek yeni formlara dönüştüğü görülmektedir" sözleri gelenekte yaşanan değişim ve dönüşümü ortaya koymaktadır. Zaman ve teknolojiye bağlı olarak yörede yaşanan bu değişimin özellikle sağlık alanında faydalı olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada, yörede doğum sürecinin çok önemsendiği görülmüştür. Görüşülen kişilerin birçoğu doğum ile ilgili uygulanan pratikler dışında dinî ritüellere başvurulduğunu belirtmiştir. Ayrıca kaynak kişiler doğum aşamaları ile ilgili bir sıkıntıda önce bir hocaya gidip ondan dua istediklerini, hamayil yazdırdıklarını söylemiştir. Din ile ilgili en çok karşılaşılan durum ise doğan çocuğun zeki olması için göbek bağına cami bahçesine gömme davranışıdır. Tüm bunlar çalışma kapsamındaki yöre insanının dinî hassasiyetlerinin üst seviyelerde olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

a. Yazılı Kaynaklar

- Aça, Mustafa (2017). *Halk Bilimi El Kitabı*. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- Arı, Bülent (2016). Anadolu ve Makedonya Türklerinde Doğumla İlgili Uygulamaların Benzer Yönleri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 141-156.
- Artun, Erman (1998). Tekirdağ Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri Doğum Evlenme Ölüm. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(10), 85-107.
- Artun, Erman (2019). *Türk Halkbilimi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Bars, Mehmet Emin (2014). Şor Kahramanlık Destanlarında Geçiş Dönemleri: Doğum-Evlenme-Ölüm. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 353-370.
- Bolgi, Mustafa (2014). *Korgan Tarihi Coğrafyasının Alt Yapısı*. Samsun: Ceylan Ofset.
- Boratav, Pertev Naili (2016). *100 Soruda Türk Folkloru*. Ankara: Bilgesu Yayınları.
- Başal, Handan Asûde (2006). Türkiye'de Doğum Öncesi, Doğum ve Doğum Sonrası Çocuk Gelişimi ve Eğitimine İlişkin Gelenek, Görenek ve İnançlar. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIX(1), 45-70.
- Demren, Özlem (2018). Türk Kültüründe Bir Korku Kültü Olarak Sivas'ta Alkarısı ve Albasması İnanışı. *Antropoloji*, (36), 1-27.
- Ergin, Muharrem (2016). *Dede Korkut Kitabı 1-2*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gönen, Sinan (2005). Dede Korkut Hikâyelerinden Günümüze Yansıyan Doğum Adetleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 18(18), 103-112.
- Irmak, Yılmaz (2016). Doğumdan Ölüme Bingöl Geçiş Dönemleri İnanç ve Uygulamaları. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 113-131.
- Karaaslan, Mehmet (2011). Kaşkay Türklerinde Doğum Çevresinde Gelişen İnanç ve Pratikler. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 1435-1448.
- Ozan, Meral (2015). Dünden Bugüne Türk Halk Kültüründe Kara İyeler. *Kültür Evreni*, (23), 41-51.
- Öger, Adem (2012). Uygur Türklerinde Doğum Adetleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 7(1), 1679-1694.

- Örnek, Sedat Veyis (2000). *Türk Halkbilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Saraç, Ömer ve Seçim, Mustafa (2020). Sarıaliç Mahallesi Evlilik Âdetleri ve Kültürel Değişim. *Kesit Akademi Dergisi*, (25), 193-210.
- Sümbüllü, Yusuf Ziya ve Ustavđić, Edina (2012). Boşnak Halk Kültüründe Doğum Geçiş Merasimi Üzerine Tespit ve Değerlendirmeler. *Dede Korkut Dergisi*, 1(2), 152-178.
- Şişman, Bekir (2001). Samsun Yöresinde Geçiş Dönemleriyle (Doğum, Sünnet, Evlilik ve Ölümle) İlgili Yaşayan Halk İnançları ve Bunlara Ait Uygulamalar. *Erdem Dergisi*, 13(39), 445-469.
- Şişman, Bekir (2017). *Türk Kültüründe Evlilik (Geleceğin Son Yüzyılı - Samsun Örneği)*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları/Berikan Yayınevi.
- Tanyıldızı, Eda (2015). Elazığ Halk Kültüründe Doğum Adetleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 10(12), 1067-1084.
- Türkkahraman, Mimar (2006). *Toplum ve Temel Toplumsal Kurumlar (Kurumlar Sosyolojisine Giriş)*. Ankara: Alp Yayınevi.
- Zengin, Dursun (1999). Almanya'daki Türk Ad Verme Geleneği Üzerine. *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası*, 7(18), 73-74.

b. İnternet Kaynakları

URL-1: "Labada". <https://tr.wikipedia.org/wiki/Labada> [Erişim Tarihi: 19.02.2021].

c. Sözlü Kaynaklar

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yılı	Medeni Hali	Mesleği	Okuma Yazma Durumu	Yaşadığı Yer	Görüşme Tarihi
1	Ayşe ÖKET	1984	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan	14.12.2019
2	Ayşe TUTUCU	1966	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan	10.11.2019
3	Emine ÖKET	1963	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan	14.12.2019
4	Emine SEVGİ	1960	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan	25.12.2019
5	Emine YANDIM	1953	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan	09.11.2019
6	Fatma ERTAŞ	1956	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan	14.12.2019
7	Feride TAPAN	1990	Evli	Öğretmen	Lisans Mezunu	Korgan	17.12.2019
8	Hatice TUTUCU	1976	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan	10.11.2019
9	Hatice TUTUCU	1950	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan	10.11.2019
10	Hava TUTUCU	1982	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan	10.11.2019
11	Huriye TANIŞIK	1941	Evli	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Korgan	17.12.2019
12	Sebile AKOT	1973	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan	14.12.2019
13	Zekiye AKOT	1972	Evli	Ev Hanımı	İlkokul Mezunu	Korgan	09.11.2019

